

Eksamen i historie på stx og hf 2008

Denne sommers eksaminationer vil på stx for første gang bringe historie A i spil med den nye eksamensform.

Der er mange erfaringer fra sidste år med den nye eksamensform på hf, hvor den er blevet anvendt i Kultur- og Samfundsfaggruppen (KS) og ved historie B på hf enkeltfag. Hvis man har mulighed for det, vil det være en god ide at trække på sådanne erfaringer hos kollegerne.

Under alle omstændigheder vil jeg gerne mane til udstrakt anvendelse af sund fornuft og dialog i arbejdet ved den kommende eksamenstermin. Fx vil det være en god ide hvis censor efter modtagelsen af eksamensmaterialet kontakter eksaminator og takker herfor, samt evt. stiller spørgsmål og kommer med kommentarer til eksamensmaterialet og mulige problemstillinger heri. Kun gennem dialog og samarbejde vil vi kunne udvikle den nye eksamensform til at være velfungerende og håndterbar for alle parter.

Jeg vil herunder komme med forskellige tips og vink vedrørende eksamen som bygger på de spørgsmål jeg har modtaget herom det sidste års tid. Det vigtigste er naturligvis den mulighed som skolerne har fået for at vælge 24 timers forberedelse efter udgivelsen af "Monsterudvalgets" seneste rapport.

Ændring af afsnit 4.2 i alle læreplaner for og med sommeren 2008

Fra og med sommereksamen 2008 skal der være et andet tilbud end 3 timers forberedelse ved alle eksamener med historiefaget. Skolerne skal derfor nu vælge mellem prøveform a (24 timers forberedelse) og prøveform b (3 timers forberedelse).

Samtidigt er ordlyden af læreplanens afsnit 4.2 blevet gjort **ensartet for alle eksaminer med historie**, så der uanset anvendelse af prøveform a eller b gælder på både hf og stx at:

Hvert bilagssæt må højst anvendes ved 3 eksaminationer/eksamensenheder samme dag og ikke ved følgende prøvedage på samme hold.

Hvis eksaminationen foregår over flere dage og man benytter sig af, at man lader opgaver gå igen den samme dag, kan eksaminator med fordel lave nogle "pakker" af opgaver til hver dag. For at undgå at eksaminator styrer hvilke pakker, der kommer i brug de enkelte dage, anbefales det, at første eksamensenhed/eksaminand på en prøvedag ved lodtrækning afgør, hvilken opgavepakke, der skal bruges på dagen (se nærmere nedenfor på side 4).

Det er desuden blevet præciseret generelt at:

Bilagsmaterialet skal i videst muligt omfang indeholde forskelligartede materialetyper.

Bemærk desuden at specielt for 24 timers modellen gælder:

- at *eksaminanden skal have udlevet 10-15 normalsiders ukendt materiale* (mod 8-12 ved 3 timers prøven)
- at *eksaminanden "... på baggrund af det udleverede bilagsmateriale og materiale fundet i forberedelsestiden skal ... opstille, analysere og diskutere en eller flere ...problemstillinger"* (min fremhævnings). Eleverne/kursisterne skal derfor informeres om at det tæller positivt med i bedømmelsen, hvis der er fundet yderligere relevant materiale i forberedelsestiden. Eksaminanderne skal dog også orienteres om, at medbringelse af mange hjælpemidler ikke i sig selv er befordrende for en god præstation og at materiale fundet i forberedelsestiden ikke kan træde i stedet for det udleverede prøvesæt.

I det hele taget gælder der nu meget ens vilkår for eksamen i historie på både stx og hf, hvilket er i tråd med at alle kolleger kan blive udsendt som censorer i de forskellige skoleformer uanset om man underviser på den pågældende skoleform eller ej. **Jeg opfordrer derfor til at alle læser dette dokument helt til ende uanset om man til daglig underviser på hf eller stx.**

Uanset prøveform og uanset om der er tale om hf eller stx, behøver hverken censor eller eksaminator være til stede ved trækningen af eksamenssættene, da hvert eksamenssæts overskrift/tema skal være identisk med den tilsvarende overskrift/tema fra undervisningsbeskrivelsen.

Der er ikke noget krav om, at der skal udarbejdes eksamenssæt til ALLE undervisningsforløb. Dog skal de faglige mål og fagets kernestof samlet set kunne demonstreres gennem de udarbejdede eksamenssæt.

Uanset prøveform og uanset om der er tale om hf eller stx gælder UVMs regler for undervisningsbeskrivelser stadigvæk - jvf: <http://us.uvm.dk/gymnasie/almen/eksamen/uv-beskrivelser.htm?menuid=150560>. Heraf fremgår fx antal af forløb/temaer mv.

Kernestof, supplerende stof, prøvemateriale og indsamlet materiale:

Det udleverede prøvemateriale består af et kendt tema (= forløbsoverskrift fra undervisningsbeskrivelsen) og et varieret bilagsmateriale (tekst, tabeller mm) på 8-12 normalsider til 3 timers prøven og 10-15 normalsider ved 24 timers prøven.

Ved 3 timers-modellen skal eksaminanderne for at svare på deres problemformulering som hidtil bruge relevante dele af

1. det udleverede materiale og
2. kernestof/supplerende stof.

Ved 24 timers prøven skal eksaminanderne bruge relevante dele af

1. det udleverede materiale,
2. kernestof/supplerende stof og
3. materiale fundet i forberedelsestiden.

Meningen med de 24 timer er bl.a. at give eksaminanderne mulighed for at vise, at de kan indsamle og kritisk anvende materiale til at analysere og diskutere deres problemstillinger.

Det fundne materiale vil typisk være supplerende tekster, tabeller/diagrammer og billeder, men kan også være fx film eller lyd. Det kan stamme fra andre fag, fra massemedierne, internet, skolebiblioteket mv. Hvis materialet ikke medbringes til prøven, skal eksaminanden henvise til det indsamlede materiale med alle relevante kildekritiske oplysninger. Det afgørende er, at det fundne materiale, det udleverede materiale og kernestof/supplerende stof anvendes relevant til besvarelse af de opstillede problemstillinger og at eksaminanden på denne måde opfylder nogle faglige mål.

I tilfælde af gruppeforberedelse (som kun er en mulighed på hf) må eleverne ikke overhøre hinandens eksamination, jfr. Eksamensbekendtgørelsens § 12 stk. 3. Hvis flere elever uafhængigt af hinanden har trukket det samme materiale, er der ikke hjemmel til at forhindre dem i at overvære eksamen. Eksaminator opfordres til – ved genbrug af prøvemateriale – at *variere* enkelte af de medgående bilag og i det hele taget være opmærksom på at give kursisterne mulighed for at opfylde de faglige mål.

Hjælpe midler

Som udgangspunkt er alle hjælpemidler (bortset fra kommunikation med omverdenen ved eksamenform b) tilladt ved prøverne - såvel i forberedelsestiden som under eksaminationen. En begrænsning i denne generelle tilladelse skal fremgå af fagbilaget eller af læreplanen. Alle elever er omfattet af denne bestemmelse (jf. §14 i Eksamensbekendtgørelsen).

Konsekvensen er følgende:

Det er tilladt at medbringe alle hjælpemidler til eksaminationen i historie.

De nye regler betyder således, at man må medbringe materiale udarbejdet i forbindelse med undervisningen, oversigter, rapporter og lign. Eleverne bør dog tydeligt opfordres til kun at medbringe **relevant** materiale ved eksamensbordet og at kvalitet tæller langt mere end kvantitet!

Reglen om at eksaminanderne skal have udleveret rene eksemplarer af kildeteksterne og at det kun er disse, der må medbringes ved eksaminationen, er også bortfaldet. Også pc må medbringes i forberedelsestiden ved prøveform b – den må blot ikke kunne kommunikere med omverdenen. Det er eksaminandens eget ansvar at relevant materiale er til stede i forberedelseslokalet – ikke lærerens; alligevel vælger mange kolleger stadig at yde den ekstra service at sørge ekstra eksemplarer af anvendte bøger og andre materialer, hvilket naturligvis ikke er forbudt.

Eksamensgrundlaget:

Eksamensgrundlaget er de gennemgåede forløb, herunder også eventuelle forløb gennemført i samarbejde med andre fag fx i Almen studieforbereelse, jf. undervisningsbeskrivelserne.

Ved Kultur-samfundsfag (KS) på hf er eksamensgrundlaget de gennemgåede flerfaglige forløb.

Dette gælder både for forløb, hvor alle fag er indgået og for forløb, hvor kun 2 fag har været inddraget. Særfaglige forløb medtages kun i det omfang de har dannet ”til- eller afløb” for flerfaglige forløb.

Bilagsmaterialet:

Det ukendte bilagsmateriale består af et samlet sæt på 8-12/10-15 normalsider, hvor en normalside er 1300 bogstaver, jf. eksamensbekendtgørelsen, bilag 2.

Ved ukendt materiale menes ikke-**gennemgået** materiale. Materiale fra en bog der er udleveret til eleverne, men ikke anvendt i undervisningen, kan således godt anvendes som ukendt materiale. Materiale skal i denne sammenhæng opfattes bredt, således at der kan bruges traditionelle historiske kilder, synspunktsmateriale, kortmateriale, billeder, film, lyd, tabeller, statistik, litterære tekster, tegneserier osv. Der kan indgå grundbogsmateriale i et materialesæt, såfremt der i undervisningen er **arbejdet med grundbogsmateriale som synspunktsmateriale**. Det skal indgå i eksaminationen som synspunktsmateriale.

Generelt gælder at eksaminanden kun må præsenteres for typer af materiale, der er arbejdet med i undervisningen. Der skal derfor i undervisningen inddrages et bredt udsnit af materialetyper, så der er mulighed for at sammensætte varierede materialesæt, der kan give eksaminanden mulighed for at vise evne til at anvende viden, metoder, begreber og teorier fra faget. Der er intet bestemt formkrav, hvorfor materialesamlingen f.eks. kan bestå af papir, dvd, cd-rom, mv.

Overskriften til hvert eksamenssæt skal være **identisk** med overskriften fra samme tema i undervisningsbeskrivelsen. De enkelte tekster i eksamenssættet bør være fortløbende nummereret og skal forsynes med tydelige bibliografiske oplysninger.

Ved eksamen i kultur-samfundsfaggruppen er det vigtigt at finde materiale der kan bruges i flere fag. S sammensætningen af materialer skal afspejle fagenes forskellige niveauer: hi B, re C og sa C, men skal dog **ikke** fordeles efter stive procentsatser! Det skal **ikke** anføres hvilket fag det enkelte bilag ”hører til” – tværtimod tæller det positivt med, hvis det samme bilag kan anvendes og behandles under inddragelse af de forskellige fags synsvinkler.

Det er en god ide at lave en materialebank og dermed lave vidensdeling på skolerne. Der er ingen udsigt til central materialebank – anvendelse af ukendt materiale til eksamen kendes i øvrigt fra flere fag med gode erfaringer, så der er også erfaringer at hente fra kolleger i andre fag.

Hvert eksamenssæt kan bruges 3 gange samme dag til eksamination af 3 eksaminander/eksamensenheder. Er der 6 ekaminander/enheder på en dag skal der laves mindst 9 forskellige numre, så sidste eksamensenhed har 4 at vælge imellem. Jeg vil dog stærkt opfordre til at man varierer eksamenssættene ved at skifte et par bilag i de 8-12/10-15 sider ud (og dermed åbne for nye problemstillinger), frem for blot at anvende det samme materiale flere gange samme dag.

For at sikre lodtrækningsprincippet ved eksamen over fx 3 dage, kan man gøre følgende:

Opdele sættene i 3 bunker (i hver bunke ligger 1/3 af sættene med alle gengangere i de samme bunker) og lade første eksamensenhed første dag vælge hvilken bunke af sæt der anvendes denne dag. Næste dag afgør første eksamensenhed så hvilken bunke der anvendes 2. dag. Den sidste dag anvendes så sidste bunke.

Eksamensmaterialet og tydelig angivelse af hvor Undervisningsbeskrivelsen findes på skolens hjemmeside, sendes til censor senest 5 hverdage før første prøvedag. Man kan også med fordel medsende en udskrift af undervisningsbeskrivelsen.

Som nævnt vil jeg gerne opfordre til en dialog mellem censor og eksaminator forud for eksamen: Det kan fx ske ved at censor efter modtagelsen af materialet ringer til eksaminator og takker herfor, samt evt. stiller spørgsmål og kommer med kommentarer til eksamensmaterialet og mulige problemstillinger heri.

Forberedelsestiden

Gruppevis/individuel forberedelse?

På stx er der individuel forberedelse, hvorimod den enkelte kursist på hf selv beslutter om han/hun vil forberede sig i grupper eller individuelt. Der kan indenfor hvert hold både være gruppeforberedelse og individuel forberedelse. Det er således ikke et krav at holdet enten skal forberede sig i grupper eller individuelt.

Det er op til det enkelte kursus at beslutte hvor store grupper der skal arbejdes i. Det vil dog være mest hensigtsmæssigt med grupper a 2-3 kursister. Alle grupper kan ved eksamenform b evt. placeres i samme lokale med vagt. Det er skolens ansvar at forberedelsen sker under betryggende former. På hf (KS og hi B) er der mulighed for at vælge gruppeforberedelse med samme eksamenssæt. Denne mulighed findes ikke på stx.

Ved eksamenform a kan eksaminanderne på stx dog vælge at arbejde sammen i de 24 timers forberedelse hvis de ønsker det med forskelligt eksamenssæt. Det kan også forekomme at eksaminanderne har trukket ens eksamenssæt da det for at begrænse eksaminators arbejdsbyrde er tilladt at anvende det samme eksamenssæt 3 gange samme dag. Jeg vil dog som nævnt stærkt opfordre til, at lærerne varierer eksamenssættene ved at skifte et par bilag ud (og dermed åbne for nye problemstillinger), frem for blot at anvende det samme materiale flere gange samme dag.

Trækning af tema:

Hverken eksaminator eller censor behøver at være til stede ved trækning af opgaven da der er tale om "kendte spørgsmål" (samme tema som i undervisningsbeskrivelsen).

Skal der udarbejdes en fælles synopsis ved gruppeforberedelse eller skal hver eksaminand lave en individuel synopsis (hf)?

Det er op til den enkelte gruppe at beslutte, om de vil udarbejde en fælles synopsis eller udarbejde individuelle synopsis. Man kan fx forestille sig, at en gruppe beslutter at samarbejde de første 2 timer og herefter bruger den sidste time til enkeltvis at udarbejde en synopsis på basis af gruppedrøftelsen. En gruppe kan også beslutte at aflevere enslydende synopsis, og her afleveres også en for hver kursist.

Når synopsen og bilagsmaterialet er afleveret (hf):

Når forberedelsestiden er slut afleveres synopsen. Ved gruppeforberedelse vil nogle kursister skulle vente på eksamination, efter synopsen er afleveret, og de beholder så et eksemplar til eget brug som de gerne må arbejde videre med og gøre yderligere notater i. De må også fortsat gerne tale sammen indenfor eksamensenheden i ventetiden. Evt. tilføjelser til den afleverede synopsis meddeles blot ved starten af egen eksamination til censor og eksaminator. Det er tilladt at medbringe alle hjælpemidler ved eksaminationen, herunder en evt. revideret synopsis.

Ved eksamensform b må eksaminerende kursister ikke befinde sig i forberedelseslokalet. Kursisterne må ikke have adgang til internet i forberedelsestiden, og må naturligvis ikke kommunikere på mobiltelefon. Der er en oplagt god ide at have pc og printer i lokalet så synopsen kan printes ud i flere eksemplarer.

Eksaminationen

I tilfælde af gruppeforberedelse (som kun er en mulighed på hf) må eleverne ikke overhøre hinandens eksamination, jfr. Eksamensbekendtgørelsens § 12 stk. 3.

Grundlaget for bedømmelsen er opfyldelsen af de faglige mål. Det er derfor vigtigt at Eksaminationen giver eksaminanden mulighed for at vise i hvor høj grad han/hun kan opfylde de faglige mål. Alle **relevante** mål kan inddrages i eksaminationen, men ikke nødvendigvis alle delmål ("pinde") ved alle eksaminationer. Eksaminanden afleverer bilagsmaterialet efter endt eksamination.

Det er vigtigt at bemærke, at de første ca. 10 minutter (og ikke længere!) ved eksamen i historie består af eksaminandens oplæg, hvorefter der udspiller sig en dialog med mulighed for at komme godt omkring dels det enkelte eksamenstema og dels de faglige mål.

Ved Kultur-samfundsfaggruppen på hf kan særfagligt indhold gennemgået som særfaglig undervisning inddrages i eksaminationen, såfremt det er relevant i forhold til det givne materiale. Bilagsmateriale til forløb hvor kun to af de tre fag indgår, skal indeholde bilag fra de indgåede fag. Ved temaer hvor kun 2 fag har medvirket skal det under eksaminationen sikres at det 3. fag inddrages. Fx: Hvilke vinkler ville det "manglende" fag lægge på dette tema? Vil det være relevant at inddrage det 3. fag? Hvorfor/hvorfor ikke?

Censors rolle er beskrevet i Eksamensbekendtgørelsens § 28. Censor skal påse at reglerne følges (i modsat fald skal der ske indberetning til skolens leder) og være eksaminandens advokat. Generelt skal censor i dag spille en mere aktiv rolle end tilfældet var tidligere, med mulighed for at stille uddybende spørgsmål. Dette er vigtigt under eksamen i Kultur-samfundsfaggruppen hvor censor ofte vil sidde alene med det 3. fags kompetence.

Bedømmelse

Det er udelukkende den mundtlige præstation der bedømmes. Evt. synopsis indgår således ikke i bedømmelsen af præstationen.

For at sikre en individuel bedømmelse af eksaminanderne er det vigtigt at der efter eksaminandens oplæg er **god tid til en dialog**, hvor punkter fra den mundtlige fremlæggelse og relevante faglige mål og perspektiver uddybes.

Censor- og eksaminatorsiden er ligeværdig mht. karakter – det tæller ikke mere, at der sidder 2 lærere på den ene side og 1 censor på den anden! Ved uenighed mellem 2 karakterer er det censors karakter, der er afgørende. Der er tale om en samlet vurdering. Selve fastsættelsen af karakteren foregår i **to** trin, hvis der er flere personer på enten eksaminator- eller censorside:

Trin 1: Her følges karakterbekendtgørelsens § 15. *Hvis der medvirker flere censorer eller flere eksaminatorer ved bedømmelsen, har de under ét henholdsvis censor- og eksaminatorkompetencen efter § 14, stk. 1. Inden for hver gruppe, henholdsvis censorgruppen og eksaminatorgruppen, fastsættes bedømmelsen i tilfælde af uenighed som gennemsnittet af de enkelte bedømmelser afrundet til nærmeste karakter i karakterskalaen. Der rundes op, hvis gennemsnittet ligger midt i mellem to karakterer.*

Normalt vil der ikke være problemer her! Efter der er opnået enighed på begge sider skal karakteren nu fastsættes.

Trin 2: Her følges karakterbekendtgørelsens § 14, nemlig:

Hvor der ved bedømmelsen medvirker både en censor og en eksaminator, fastsættes karakteren efter drøftelse mellem dem.

OG Stk. 2:

Hvis censor og eksaminator ikke er enige om en fælles bedømmelse, giver de hver en karakter. Karakteren for prøven er gennemsnittet af disse karakterer afrundet til nærmeste karakter i karakterskalaen. Hvis gennemsnittet ligger midt imellem to karakterer, er den endelige karakter nærmeste højere karakter, hvis censor har givet den højeste karakter, og ellers den nærmeste lavere karakter.

Eksempelvis: Hvis censor vil give 7 og eksaminatorsiden vil give 10 bliver karakteren 7. Hvis censor vil give 12 og eksaminatorsiden 10 bliver karakteren 12. Vil censor give 7 og eksaminatorsiden 12 bliver karakteren 10.

Det er kutyme at censor først spiller ud med et karakterforslag – men der er ikke krav herom.

Torben Jakobsen
Fagkonsulent

Links:

- Direkte henvisning til alle læreplaner og vejledninger til historie:

<http://www.emu.dk/gym/fag/hi/uvvm/index.html>

- Fagkonsulentens side: <http://www.emu.dk/gym/fag/hi/uvvm/fagkonsulent.html>

- Eksamensbekendtgørelsen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25416>

- Karakterbekendtgørelsen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25308>

- UVMs krav til Undervisningsbeskrivelsen: <http://us.uvm.dk/gymnasie/almen/eksamen/uv-beskrivelser.htm?menuid=150560>